

Hekimlerde Örgütsel Vatandaşlık Düzeyi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Hekimlerde Örgütsel Vatandaşlık Düzeyi Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22769>

Özet

Hekimlerde Örgütsel Vatandaşlık Düzeyi Ölçeği (HÖVDÖ), hekimlerin çalışma ortamlarında sergiledikleri gönüllü ve resmi görev tanrımlarının ötesindeki davranırlar? ölçmek amacıyla uyarlanmıı psikometrik bir araçtır. Ölçek, 2012 yılında Topçu ve arkadaşlar? tarafından Türk kültürüne ve sağlık sektörüne özgü olarak adapte edilmiştir. Bu adaptasyon çalışması, orijinal ölçek yapısından farklı olarak 4 alt boyutta ve toplam 23 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, sağlık kuruluşlarında çalışan hekimlerin örgütsel bağlılıklarını, işbirliğini ve kurumsal fayda sağlayan işte?e bağlı davranırlarını değerlendirmede kritik bir rol oynar.

Anahtar Kelimeler

Örgütsel Vatandaşlık, Hekimler, Sağlık Yönetimi, Uyarlama Ölçeği, Yapı Geçerliliği, Güvenirlilik, Cronbach Alfa

Yazarlar

Topçu, İ., Harmancı-Seren, A. K., Kaya, F., Karadal, A., Yıldırım, A.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, sağlık kurumlarında görev yapan hekimlerin sergilediği **örgütsel vatandaşlık** davranırlarının düzeyini güvenilir ve geçerli bir şekilde belirlemektir. Bu davranırlar, hekimlerin resmi iş tanrımlarında belirtilmemiş olsa da, örgütün genel etkinliğine katkıda bulunan gönüllü eylemleri içerir.

Ölçek, sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmak, kurum içi işbirliğini değerlendirmek ve hekimlerin kuruma olan bağlılıklarını analiz etmek isteyen araştırmacılar ve yöneticiler için değerli bir araç sunar. Adaptasyon çalışması, Türkiye'deki hekim popülasyonunun kültürel ve mesleki bağlama uygun bir ölçüm aracı sağlamayı hedeflemiştir.

Yapı

Hekimlerde Örgütsel Vatandaşlık Düzeyi Ölçeği, bir çalışanın kurum yararına gönüllü olarak gösterdiği davranırlar? temsil eden **örgütsel vatandaşlık** (Organizational Citizenship Behavior - OCB) yapısını ölçmektedir. Bu yapı, genel olarak beş faktörlü bir model üzerinden incelenirken, hekimler için yapılan uyarlama çalışması sonucunda dört temel alt boyutta toplanmıştır.

Ölçek, toplam 23 maddeden oluşur ve hekimlerin mesleki sorumluluk, kurumsal destek ve iş arkadaşlarıyla etkileşim alanlarındaki gönüllü davranırlarını değerlendirir. Alt boyutları ve madde sayıları orijinal ölçekten farklılaşmıştır, hekimlik mesleğinin spesifik gerekliliklerine ve

kültürel adaptasyonun sonuçlarına işaret etmektedir.

Geçerlik

Ölçeğin psikometrik özellikleri incelenirken, öncelikle **yapı geçerliliği** analizine odaklanılmıştır. **Açıklayıcı Faktör Analizi** (AFA) öncesinde, veri setinin faktör analizi için uygunluğunu değerlendirmek amacıyla **Kaiser Meyer Olkin** (KMO) ve Bartlett testi uygulanmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre, **KMO** katsayısı 0.878 olarak bulunmuştur. Bu değer, örneklem büyüklüğünün faktör analizi için oldukça yeterli olduğunu göstermektedir. Bartlett testi sonucu ise ($X^2 = 2738.345$ ve $P < 0.001$) ileri düzeyde anlamlı bulunmuş olup, değişkenler arasında faktör analizi yapmaya uygun korelasyonların varlığına dair güçlü bir şekilde ölçütünü desteklemektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik analizleri, iç tutarlılık katsayısı ve madde-toplam puan korelasyonları incelenerek gerçekleştirilmiştir. Ölçek toplamında hesaplanan **Cronbach alfa** iç tutarlılık değerinin 0.90 olduğu belirlenmiştir. Bu yüksek değer, ölçeğin maddelerinin birbiriyle tutarlı olduğunu ve güvenilir bir ölçüm sağladığını kanıtlamaktadır.

Ayrıca, madde-toplam puan korelasyon değerleri 0.29 ile 0.71 aralığında değişmektedir. Bu aralık, maddelerin bireysel olarak ölçeğin genel yapısına kabul edilebilir düzeyde katkı sağladığını göstermektedir. Faktör yüklerinin ise 0.514 ile 0.850 aralığında olduğu tespit edilmiştir, bu da maddelerin alt boyutlarıyla güçlü bir ilişki içinde olduğunu belirtmektedir.

Faktör Analizi

Uyarılma çalışması kapsamında gerçekleştirilen **Açıklayıcı Faktör Analizi** (AFA), ölçeğin orijinal yapısından farklı bir faktör grubuna ayrıldığını ortaya koymuştur. Orijinal ölçek genellikle beş faktörlü bir yapıya sahipken, hekimler üzerinde yapılan bu adaptasyon çalışmasında ölçek, 4 faktör grubuna ayrılmıştır.

Ölçeğin 23 maddesi, yapısal olarak aşağıdaki dört alt boyutta toplanmıştır:

- Yardıma etme (4 madde)
- Vicdanlılık (7 madde)
- Bilgilendirme ve katılım (4 madde)
- Kurumu övme (4 madde)

Bu dört faktörlü yapı, hekimlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarının spesifik bileşenlerini net bir şekilde ayırmakta ve bu meslek grubunun kurumsal beklentilerini yansıtmaktadır.

Araç

Test Türü: Uyarlama

Format: Likert Tipi (Derecelendirme bilgisi kaynakta belirtilmemiştir.)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Hekimler

Yaş Grubu: Yetişkin (Çalışan Hekimler)

Popülasyon Detayları: Sağlık kurumlarında görev yapan hekimler.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçeği. Hekimlerin kendi **örgütsel vatandaşlık** davranışlarını değerlendirilmelerini gerektiren 23 maddelik bir enstrümandır.

Anahtar Kelimeler

Sağlık Çalışanları, HÖVDÖ, Faktör Yüğü, KMO Katsayısı, **Örgütsel Vatandaşlık Davranışları**, **Güvenirlilik**

Yazarlar

Sorumlu Yazar: İbrahim Topçu

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Bilgi mevcut değildir.

Bağlantı Kurulu E-posta Adresleri: Bilgi mevcut değildir.

Yayın Adresi: Bilgi mevcut değildir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin uyarlama çalışması 2012 yılında yayınlanmıştır. Ölçeğin kullanımına dair spesifik ücret veya izin bilgileri kaynakta belirtilmemiştir, ancak akademik çalışmalar için orijinal makaleye (Topçu vd., 2012) atıfta bulunulması gerekmektedir.

Orijinal makale bağlantısı (journalagent.com) üzerinden erişilebilir: journalagent.com. Ayrıca, ölçeğin orijinal PDF belgesi de mevcuttur. Orijinal PDF dosyası buradan indirilebilir: orgutsel-vatandaslik-duzeyi-olcegi-toad.pdf.

Kaynaklar

Topçu, ., Harmancı-Seren, A. K., Kaya, F., Karadal, A. ve Yıldırım, A. (2012). Hekimlerde Örgütsel Vatandaşlık Düzeyi Ölçeğinin **Geçerlik** ve Güvenirliği. Hemşirelikte Eğitim Ve Araştırma Dergisi, 9(2), 12-17.

Hekimlerde Örgütsel Vatandaşlık Düzeyi Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmuştur ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek, toplam 23 maddeden ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır:

Yardıma etme (4)

Vicdanlılık (7)

Bilgilendirme ve katılım (4)

Kurumu övme (4)